

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI. Pentru Austro-Ungari'a: Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU: Pentru publicatiunile de trei ori ce contienn cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.; si mai sus 5 fl v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactinnei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune la TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD</p>
--	---	--

Sinódele protopresviterale.

In lun'a lui Februarü se intrunescu in siedintia ordinaria tóte sinódele protopresviterale din intréga Metropoli'a conform dispusetiuniloru statutului organicu alu bisericeii nóstre.

Obiectulu pincipalu alu acestoru sinóde este: a esaminá starea, in carea se gasescu afacerile protopresviteratului in privinti'a bisericésca, scolaria si fundatiónalá, — si a luá hotarírile, ce se vor aretá de lipsa pentru o desvoltare mai repede si mai succésa a afaceriloru acestei insemnate corporatiuni bisericesci.

Bas'a lucràriloru sinódeloru protopresviterale este reportulu, pre carele lu-presentéza protopresviterulu sinódeloru protopresviterale despre activitatea desvoltata in anulu trecutu de catra organele protopresviteratului. Dupa o dispusetiune a venerabilului sinódu eparchialu aradanu, sinódeloru protopresviterale cu incepere din anulu curentu li-se va aretá si ceea ce au lucratu in anulu trecutu organele bisericesci din parochia.

Cu chipulu acest'a cerculu de activitate alu sinódeloru parochiale se maresce, si protopresviteratulu de aci inainte pre de o parte va eserciá controla asupra celor ce se lucréza in parochia, ér pre de alt'a i-se da ocaziune a luá iniciativ'a pentru o desvoltare mai repede si mai succésa a comuneloru nóstre bisericesci.

Ambe aceste cestiuni, si anume atát control'a cât si iniciativ'a sunt in desvoltarea vietii nóstre constitutionale de mare valóre. Invetiám adeca, si ne deprindem prin amendoue la indemanare pentru a sevèrsí lucràri de trainicia. Pentru ca daca de esemplu in decursulu anului espiratu a succesu unei

seau altei comune a face vre unu bünü lucru pentru inaintarea bisericeii si a scólei, — cunoscinti'a acelu lucru bunu va serví de stimulu si de indemnu, — pentru cá astfeliu se faca, si se procéda si celelalte comune din protopresviteratu. Apoi este lucru vechiu cunoscutu, ca mai multi ochi mai multe vedu, si mai multe potu se chibzuiésca, si se planuiésca in interesulu desvoltàrii. Si deci cugetandu toti membrii sinódeloru protopresviterale asupra desvoltàrii nóstre ulterióre, se va produce o insemnata suma de idei, — cari studiate de organele eparchiei si puse in lucrare, voru devení unu insemnatu mijlocu in desvoltarea nóstra ulterióra.

Atragem deci de nou luarea aminte a membrilor sinódeloru nóstre protopresviterale asupra celor ce li-se va comunicá despre lucràrile de trainicia, efepuite in decursulu anului trecutu in singuratecele comune din protopresviteratu.

Este bine, si este neaperat de trebuintia, ca la totu ceea ce bine se face in desvoltarea nóstra bisericésca-nationala, se-se cunósca in cercuri cât mai estinse, — pentru ca pre de o parte constatàm, ca scim, si potem lucrá, ér pe pe alta parte ne indeletnicim, si luàm curagiulu de a sevèrsí si alte lucruri bune si frumóse in interesulu bisericeii.

Partea cea mai buna a cunóscerii lucràrilor bune de trainicia sevèrsite in decursulu anului trecutu in unele comune este, ca acést'a eserciá o in-fluintia din cele mai bune asupra acelor comune, in cari nu se vor fi potut sevèrsí astfeliu de lucràri. Aceste comune inca vor invetiá, se sevèrsiésca si ele astfeliu de lucràri; ér scopulu si ingrijirea nóstra trebue se fia indreptata, cá binele se-se faca in totu loculu.

Preotulu cá administratoru alu santeloru taine.

(Continuare.)

In tain'a santului miru se comunica celui nou botezatu prin ungerea cu santulu miru si rostirea cuvinteloru „pecetea darului Duchului santu“ puterea darului dumnediescu, de carele are trebuintia omulu pentru a-se intari si desvoltá in viétia cea noua spirituala crestinésca.

La administrarea acestei sante taine preotulu va observá urmatóarele :

1. Materi'a acestei taine este santulu miru, compusu din untu de lemnu, balsamu si alte aromate si santitu de Episcopulu diecesanu dupa ritulu prescrisu, pre carele preotulu lu-va conservá in altariu si-lu va ingrijí, cá se nu fie espusu la nici unu feliu de influentie stricatióse.

2. Actulu ungerii cu santulu miru lu-va efepuít preotulu indata dupa santulu botezu cu deplina pietate, si avénd o tienuta corespundietória actiunii ceresei, carea se simboliséza prin acestu actu, si anume, ca Ddieu este subiectulu, prin carele se comunica celui nou botezatu intarirea si sigilarea darurilor primite prin botezu, precum si capacitatea si darulu de a poté duce o viétia crestinésca.

3. Ungerea cu santulu miru se efepuiesce in conformitate cu dispusetiunea canonului 7 alu sinodului alu doilea ecumenicu in chipulu crucii la frunte, la ochi, la amendoue nàrile, la gura, la amendoue urechile, la peptu, la mani si la picióre, rostindu-se cu tóta pietatea si cu deplina consciintia a sublimitatii actului cuvintele : „pecetea darului duchului santu aminu.“

Sub „pocaintia“ intielegemu : acea actiune santa, prin carea omulu, carele se caiesce pentru peccatele sale, le marturisesce acestea inaintea preotului, si promite indreptarea, — primesce dela Ddieu iertarea peccatelor comise.

Materi'a pocaintiei sunt peccatele comise. Form'a tainei sunt cuvintele, pre cari le rostesc preotulu la darea deslegării, si anume : „Domnulu si Ddieulu nostru Is. Chr. cu daralu si cu indurările iubirei sale de ómeni se-te ierte pre tene fiule (N), si se-ti lase tie tóte peccatele ; si eu nevredniculu preotu si duchovnicu cu puterea, ce este data mie te iertu, si te deslegu de tóte peccatele tale in numele Tatalui si alu Fiului si alu Santului Duchu, Amin,“ — precum si punerea maniloru pre capulu penitentului, si binecuvéntarea cu semnulu crucii cu ocaziunea pronunçiării cuvinteloru ultime ale acestei formule. Subiectulu pocaintiei sunt numai crestini de confessiunea nóstra *capabili si demni* ; ér ministrulu pocaintiei este preotulu, investitu din partea Episcopului diecesanu cu puterea legării si a deslegării.

La administrarea tainei pocaintiei preotulu func-

tionéza 1) cá judecatoriu, 2) cá invetiatoriu si 3) cá medicu spiritualu alu credintiosiloru.

Spre a poté colucrá preotulu cu succesu prin tain'a pocaintiei la intarirea si la alimentarea credintii si la indreptarea credintiosiloru va avé in vedere cu privire la sené urmatóarele :

a) Se fia deplinu consciu si pètrunsu in inim'a s'a despre sublimitatea puterii darului, cu carele este investitu de Ddieu si de sant'a Lui biserica cá judecatoriu alu fapteloru credintiosiloru si cá mijlociatoriu intre omu si Ddieu, investitu cu puterea legării si deslegării peccatelor ómeniloru ; si deci la marturisire se procéda cu santieni'a, pre carea o recere sublimitatea actului, — pregatitu fiind pre deplinu prin rogatiune si prin pocaintia pentru administrarea acestei sante taine.

b) Se nu grabésca cu darea absolutiunei, mai nainte de ce se va fi convinsu pre deplinu, daca penitentulu este *capabilu si demnu* pentru absolutiune, mai nainte de a-se fi convinsu pre deplinu despre starea spirituala a penitentului, si anume : daca penitentulu a venitu la pocaintia din credinti'a in puterea salvatória a tainei, daca si-recunósce, si marturisesce in tóta sinceritatea pe atele comise, daca se caiesce, si i-pare rèu din tóta inim'a pentru comiterea acelor'a ; daca promite, si este resolutu a-si indreptá viétia, si anume a-se lasá de peccatele comise, si a restitui daunele comise prin acelea precum si in genere daca se supune, si primesce penitentulu epitimi'a, seau canonulu, pre carele i-lu dictéza preotulu pentru peccatele comise.

c) Daca la punerea intrebàrilor din scaunulu marturisirii preotulu va fi deplinu consciu de spiritulu evangheliei si de intentiunea Mantuitoriului Christos si a bisericei la instituirea acestei taine, carea este : pregatirea credintiosiloru prin pocaintia si indreptare pentru fericirea vremelnica si vecinica ; si deci daca aceste intrebări le va pune preotulu cu privire la starea, la etatea si la imprejurările penitentului, cu blandetia si cu modestia si cu intentiunea de a conducé pre penitentulu la recunósccerea peccatului, la marturisire, la caintia si la tendenti'a de a se indreptá.

d) Preotulu trebuie se pregatésca prin predici acomodate pre credintiosi pentru primirea tainei pocaintiei, si prin credinti'a si viétia s'a se-le inspire deplina incredere facia de densulu si facia de puterea salvatória a tainei.

e) La impartesirea tainei pocaintiei preotulu tot de odata se dea penitentiloru si invetiaturile trebuintióse, cum sè-se ferésca in viitoriu de peccate, de ocaziunile si ispitele, cari conducu la peccate, — si cum sè-se deprinda prin rogatiune si pocaintia a-se infraná si guverná, si a predomni prin minte si credintia in Ddieu preste slabitiunile si patimile ómenesci.

f) Purcediendu preotulu la administrarea tainei pocaintiei nu numai cá organu instituitu cu puterea legării si deslegării peccatelor, si cá invetiatoriu, ci

si cá medicu spiritualu, — preotulu va lucrá cu succesu la administrarea acestei taine, — daca va studiá, si cunósce isvorulu morburiloru spirituale-morale, si daca va scí se descepte in penitenti dorulu de rensanatosiare, si-le va scí dá prin epitimii mijlócele corespundietórie pentru indreptare cu ajutoriulu celu puternicu alu lui Ddieu. Sub epitimii intielegem: acele opriri si admoniári, pre cari le dictéza preotul cá medicu spiritualu conform canónelor, crestiniloru, cari se caiescu pentru peccatele comise — spre a-se vindecá de morburile morale. Astfeliu de epitimii sunt: rogatiunea, metaniele, cercetarea regulata a bisericeii, postulul, milosteni'a, oprirea dela santa cuminecatura, si respective amanarea de a dá penitentelului absolutiune unu anumitu timplu conform gravitáti peccatorulu comise, si adeca pana când preotulu are ocaziune, sè se convinga, ca penitentulu da faptice semne de indreptare.

g) Când dictéza preotulu penitentiloru epitimii, se fia cu deosebita ingrijire, cá acestea se fia acomodate si corespundietórie scopului, pre carele lu-urmarimu prin ele, etáti, stárii si imprejuráriloru penitentului.

Cu privire la subiectulu pocaintiei preotulu va avé in vedere urmatórele, si anume: cá credintiosulu se fia c a p a b i l u si d e m n u. Capabili pentru primirea tainei pocaintiei sunt acei credintiosi, cari posedu destula maturitate spirituala, cá se póta distinge intre faptele bune si rele, si cari posedu in de ajunsu cunoscenti'a invetiaturiloru crestine, precum si credintia deplina in sublimitatea si puterea salvatória a tainei pocaintiei.

Demni pentru primirea tainei pocaintiei, si respective pentru impartesirea absolutiunei din partea preotului sunt numai acei credintiosi, cari intrunescu urmatórele conditiuni, si anume:

a) Faptica parere de rèu pentru peccatele comise, dovedita prin intristare, prin infrángerea inimei si prin propusulu seriosu de a-se ferí de acele peccate si a-si indreptá viéti'a in viitoriu.

b) Marturisirea peccatorulu comise, facuta inaintea preotului in modu sinceru si nefatiaritu.

c) Primirea si efeptuirea epitimiei dictate din partea preotului si faptica indreptare a vietii.

In fine amintimu, cá despre tóte cele audite de preotu cu ocaziunea marturisirii nu-i este iertatu nici a vorbí, nici a face alta intrebuintiare; ér chia-matu si provocatu de vre unu judetiu, seau de vre o autoritate a fassioná despre cele audite cu ocaziunea marturisirii, nu-i este permisu a descoperí nimicu.

De altcum si legile civile scutescu pre preotu de a fassioná despre cele ce i-s'au descoperit cu ocaziunea marturisirii.

Sant'a cuminecatura este instituita de Domnulu, cu scopu cá crestinulu sub chipulu panei si alu vinului se-se impartesiésca de corpulu si sangele Mantuitoriului Christos spre iertarea peccatorulu si spre dobândirea vietii de veci.

Materi'a acestei taine este pana si vinulu. Ambe sunt simvóle, si semnifica, ca conditiunea fundamentala a vietii spirituale morale este dupa ideii'a vietii crestine insusi Mantuitoriulu.

Form'a acestei taine sunt rogatiunile si lucrarea preotului in sant'a liturgia la transubstantiatiune (prefacerea panei si vinului in adeveratulu corpu si sange alu Domnului si Mantuitoriului nostru Isus Christos.)

Ministrulu acestei taine este preotulu, si sant'a cuminecatura in nici unu casu nu se póte administrá credintiosilor prin altu cinev'a, decât numai prin preotu. ér subiectulu sunt numai credintiosii de confessiunea nóstra ortodoxa.

La administrarea acestei taine preotulu va avé in vedere cu privire la credintiosii, cari vinu la impartesire urmatóriele, si anume:

a) cá credinti'a lor se consune intru tóte cu credinti'a bisericeii, si in specialu se aiba credintiosii deplina credintia in santieni'a si puterea salvatória a acestei sante taine; si

b) cá se fia pregatiti pre deplin prin tain'a pocaintiei, si respective se fia primitu in tain'a pocaintiei absolutiune, si se fia capabili spiritualminte si moralminte pentru impartesirea cu corpulu si sangele Mantuitoriului; si

c) se fia pregatiti pentru impartesire si corporalmente credintiosii, si anume se fi postit câteva dile, ér in diu'a impartesirii se nu fi gustat nimicu;

ér cu privire la sene spre a poté administrá cu succesu tain'a santei cuminecaturi preotulu va avé in vedere urmatórele:

a) se pregátésca prin predici corespundietórie pre credintiosi pentru impartesire — dandu-le inviatiiunile de lipsa pentru a-se pregati si a-se face demni de impartesire; si esplicandu-le sublimitatea si necesitatea ómeniloru de a-se impartesi cu acésta santa taina pentru fericirea lor vremelnica si vecinica;

b) spre a-servi si faptice de esemplu si modelu se ingrijésca cá toti casnicii sei se-se impartesiésca cu tain'a santei cuminecaturi in postulul Nascerii si alu Inviiárii Domnului. (Va urmá.)

Sulpitiu Sever, Paul Orosiu — si s. Ieronimu.

(Viéti'a si activitatea lor.)

Presbiterulu Tiraniu Rufin a avutu 2 contimpureni nu ne'nsemnati, anume: pe istoricii occidentali Sulpitiu Sever si Paul Orosiu.

Sulpitiu Sever s'a nascutu cam pe la an. 363 in Aquitani'a, in Gali'a. A primitu o cultura alésa, clasica si juridica. Cá retoru si advocatu s'a bucuratu de renume mare. Dar perdiendu-si de timpuriu soti'a sa, la sfatulu sócrei sale, o matrona evlaviósa, si la indemnulu altoru amici ai sei se re-

solvà pentru viéti'a ascetica, consacrándu-se monachismului, in etate aprópe de 30 de ani, pe la anul 392. In acést'a viétiuire 'si-a luat de modelu pe episcopulu si renumitul ascetu din Tours, s. Martin, pe carele 'l cercetà de mai multe ori, insufletindu-se de virtutile si minunile ispravite de acestu monachu admirabilu alu apusului. Indata la inceputulu vietii sale calugeresci, impartí partea cea mai mare a averii sale intre seraci, dând libertate tuturoru serviloru sei. Cu unulu dintre acesti servi, deveniti liberi, se insotise elu apoi, cu scopulu de a duce in tovarasie cu elu o viéti'a ascetica in adeveratulu sensu alu cuvântului. A contribuitu multu la ridicarea si dotarea mai multoru biserici, si a facutu mai multe fapte de rara filantropie in patri'a s'a. Elu a desvoltatu si o activitate vie pe terenulu sciintiei si alu literaturii bisericesci. Nu se scie positivu când si unde a muritu. Dupa cercetările mai nóue se pare inse cà anulu mortii sale ar fi 410. Suntu unii patrologii, cari sustienu ca Sulpitiu Sever ar fi reposatu mai timpuriu, si anume cam pe la anu 405; ér altii, cari amána anulu incetării lui din viéti'a pana la 420. Unu biografu alu seu din seculu urmatoriu 'lu numesce presbiteru; dar din scrierile sale nu putem aflá ori de s'a hirotonitu intr'u adeveru in presbiteru, dupa ce parasise cariera sa juridica.

Dintre opurile sale merita amintire in loculu prim: „Chronica“ séu „Historia sacra“ in 2 cărti, dela creiarea lumii pana la an. 400. Prin exactitatea istorica, clasicitatea stilului si espunerea lapidara a acestei scrieri 'si-a castigatu conumele de „Sallustiu alu crestinilor.“ Dupa ce espune in acestu opu istoria biblica a T. V. si N., continua in cele 24 de cap. din urma cu istoria bisericeii crestine pana pe timpulu seu, anulu 400. Afara de acést'a a mai scrisu panegiriculu „Vita s. Martini“ (viéti'a s. Martin din Tours), din carele respira unu entusiasmu fatia de acestu barbatu rar, despre carele istoriscesc el si minuni multe. La acést'a in forma de suplimentu sunt adause 3 dialóge asupr'a virtutiloru si meriteloru mai multoru asceti orientali, precum si a le sântului Martin. In urma mai provin in literatur'a bisericesca sub numele lui si 10 epistole; dintre cari 3 sunt siguru autentice, si aceste tractéza despre s. Martin si mórtea lui; ér dintre celelalte 7, autentia a lor 3 se trage la indoieála, pe când restulu, adeca 4 sunt siguru false séu supuse.

Paulu Orosiu a fost presbiteru teneru când la an. 414 a parasitu Bracar'a (Brag'a,) loculu seu natalu din Spania nord-vestica, din caus'a, cà inundasera Vandalii in timpulu acel'a in patri'a sa. Urmaritu de acesti'a pana la tiermurulu mării mediterane a plutitu la Afric'a, unde s'a prezentatu inaintea lui Augustin rugându-l, cà cu autoritatea sa se combata priscilianismulu, adeca invetiaturile reta-

cite ale lui Priscilian, cari se latisera dela an. 380 încóce in intrég'a Spania, si smintira pe multi crestini din aceea tíera. Elu i-a inmanuatu acést'a rugare si in scrisu. Augustinu nu numai a facutu din destulu cererii lui Orosiu, ci inca l-a si trimisu la Palestin'a, unde petrecea pe atunci Pelagiu, cà se lucre acolo contra acestui'a, se-l re'nfranga si se-l demascheze. Elu s'a si dus la Ierusalim, dar nu i-a succesu a-l combate. Din contra fù acusat de socotintie ereticesci, si astfelu a fost silitu a se aperi prin o apologia, ce a compus'o in scrisu, la an. 415. Re'ntorcându-se cam in anii 416-417 la Afric'a, indemnatu de Augustin a scrisu o istorie universala si bisericesca, cu scopulu de a re'nfrange imputările pagâniloru, cà crestinismulu ar fi fost caus'a nenorociriloru, cari venira pe atunci din tóte partile asupra imperiului romanu, mai vértosu in urm'a migrarii popóreloru si a incurgeriloru celoru dese ale barbariloru. De aici a plecatu indereptu in patri'a sa, dar n'a ajunsu de cât numai pana la insul'a Minorca; caci audindu cà si Gotii apuseni navalisera asupra Ispaniei, se hotári ca se se re'ntórea la Afric'a. Nu se scie siguru inse, ca ajuns-a elu in Afric'a, séu nu; caci biografulu seu nu ne spune, cà ce s'a intemplat mai depar'e cu elu. Dela an. 417 dispere de pe scen'a, pe carea a apurutu, cà preotu teneru, la an. 414. Se pare deci ca a muritu in acelu an, caci de altmintrea daca ar fi trait si mai departe, siguru ar mai fi inavutitu literatur'a bisericesca cu multe scrieri.

Dela elu ni-au remasu urmatóriele scrieri: „Commonitorium de errore Priscillianistarum et Origenistarum ad Augustinum“, prin carea l-a rugatu pe acést'a, cà se combata priscilianismulu. „Apologeticus de arbitrii libertate contra Pelagium“, e scrierea prin carea s'a aperi in Ierusalim. In opulu „Septem libri historiarum adv. Paganos“, voesce se arate, ca nenorocirile venite asupra imperiului romanu sunt causate prin cretinismu, ci sunt a se privi mai multu cà pedepse juste ale demoralisarii universale, ce domnesce la pagâni; si ca o intie-lépta dispusetiune a provedintiei divine, carea astfelu respatesce maltratările, ce le-au induratu crestini prin 300 de ani. In cele dintâi 6 cărti espune elu istoria universala, începédu dela imperatii vechi romani si terminându cu cei din timpulu seu; ér in cartea a 7-a tractéza istoria bisericesca, dela inceputu si pana pe timpulu in carele a traitu, ocupându-se in partea acést'a mai vértosu cu persecutiunile crestiniloru.

Atât pe presbiterulu Rufin cât si pe contimpu-renii sei acum amintiti i-a intrecutu cu multu, in renume si merite, s. Ieronim.

Sofroniu Eusebiu Ieronim s'a nascutu din pãrinti crestini si avuti, in Stridon in Dalmati'a, la an. 331. Studiile sale clasice le-a facutu in Rom'a, avénd de invetiatoriu la inceputu pe gramaticulu Donat, ér mai târdiu pe rectorulu Victorin. Cam pe

la an. 363 a fost botezatu de episcopulu romanu Libaniu. Precum nainte asia si dupa botezulu seu se elatinà intro ascasa si viétia usioratica, nu nepatata. La an. 369 a întreprinsu cu unu amicu alu seu o caletorie la Gali'a, unde a cercetatu între altele si curtea imparatésca dela Trier. Pe de o parte vediéndu coruptiunea morala, ce domniá pe acolo, ér pe de alta avënd inaintea ochiloru sei unele esemple de adeverata viétia crestinésca, se hotari de a se consacrà de acum inainte ascesei. Dupa ce s'a reñtorsu din Gali'a s'a opritu in Aquilei'a (372), unde in jurulu episcopului de acolo Valerian, s'a fost formatu o societate de tineri asceti, între cari erá Rufin, si inca mai multi alti tineri distinsi, la cari se insotise apoi cu multa bucurie si Ieronimu. Dar nu putemu aflá cá ce s'a intemplat in sinulu acestei societati tenere, de órece ea in curéndu se desfinitiéza, dupa cum dice Ieronim, „in urm'a unui viforu causatu prin reutate“, si astfeliu Rufin pléca la Alexandri'a, ér Ieronimu cu mai multi tineri plutesce spre Antiochi'a. Dupa o caletorie lunga si obositorie ajungend ei aici, se pare cá din caus'a climei nefavorabile 2 dintre acesti'a au muritu, alu 3 lea s'a reñtorsu acasa; ér Ieronimu insusi s'a bolnavitu greu. In deliriu, din caus'a friguriloru ce l-au cuprins, citatu fiindu inaintea tronului júdecatoriului supremu, adeca a lui Ddieu, la întrebarea, cá ce este elu? marturisindu cá e crestinu, a fost aspru dojenitu si pedepsitu, dicéndu-i-se: „Mintiesci! tu esci ciceronianu, ér nu crestin! deci condamnatu fiind la flagelare crunta, a promis cu juraméntu, ca in viitoriu nu va cetí mai multu clasicii pagáni, si in specialu pe Cicero, a carui opuri erá lectur'a de predilectiune a lui Ieronimu. Dar mai târdiu se dispensà elu insusi de promisiunea acést'a; ceea ce i-a si imputatu Rufin, pe când se indusmanisera. Dupa reñsanatosiarea sa la an. 373—4 a ascultat prelegerile lui Apolinariu, carele erá pe atunci invetiatoriu scólei antiochene, si a cercetatu pe unu eremitu renunitu, cu numele Malch, carele petrecea in apropierea Antiochiei, si a carui viétia a descri-o elu mai târdiu. Pentru ca se cunósca adeverat'a ascasa s'a retrasu in desiertulu Calchisu, in Siri'a, unde a petrecutu apoi 5 ani, exercitându-se in ascasa si ocupându-se necontentitu cu studiulu. Dela unu ascetu, carele erá jidovu botezatu, a invetiatu aici limb'a evreésca. La an. 379 s'a reñtorsu in Antiochi'a, unde episcopulu Paulin, contraepiscopulu lui Meletiu, l-a hirotonitu in presbiteru. Parasindu Antiochi'a a mersu la Constantinopolea, cá se asculte pe s. Grigorie Nasianseanulu (380—382).

Dupa abdicerea si departarea sântului Grigorie Teologulu din Constantinopolea, a primitu Ieronimu invitarea episcopului romanu Damas, si asia dela 382—85 a petrecutu elu in Rom'a. Aici cá amicu si secretariu intimu a episcopului in curéndu a devenitu elu unu centru de unire pentru mai multi barbati distinsi si mai multe familii nobile. Pentru ze-

lulu seu intru latirea monachismului si a fecoriei, precum si pentru relatiunile sale sincere si amicale cu Damas, 'si a atras ur'a si dusmani'a mai multoru clerici si laici din Rom'a, si asia dupa mórtea acestuia se resolvà de a parasí orasiulu.

Ieronimu se întorce deci érasu la resaritu, unde viétia ascetica erá pe atunci in flóre si védia mare. Lui ii urméza in calea acést'a si un'a dia matronele romane, cari ascultasera in Rom'a discursurile sale religióse, anume Paul'a, dimpreuna cu fiic'a ei Eustochion. Dela Antiochi'a trecura ei in Palestin'a, unde cercetara tóte locurile sânte. Ér de aici facura o excursiune la Alexandri'a, unde a ascultat Ieronimu patru septemani, cu multa insufletire, prelegerile lui Didim orbulu. De aici plecara cá se viziteze manastirile muntiloru Nitrici, reñtorcéndu-se mai târdiu la Palestin'a. La anulu 385—386 s'au asediatu ei definitivu in Vitileem, unde apoi a întemeiatu Paul'a o manastire de calugeritie pentru sine, fiic'a sa si alte femei; ér pentru Ieronim si sotii sei o manastire de calugeri. Aici a traitu elu 35 de ani, pana la finea vietii sale, an. 420, murindu in etate aprópe de 90 de ani.

(Va urmá.)

Dr. Tr. Puticiu.

University Library

Elia Macelariu

consiliariu aulicu in pensiune, fostu deputatu sindalu si congresualu si fost secretariu alu consistoriului metropolitanu, si membru in directiunea institutului de creditu „Albin'a“.

Firulu telegraficu ne aduse Vineri'a trecuta trist'a scire, ca unu valorosu barbatu alu bisericeii si natiunei nóstre Elia Macelariu din Sibiu a trecut la cele eterne.

Reposatulu in Domnulu a fost unu barbatu cu unu trecut frumosu, atát cá functionariu de statu, cât si cá romanu si membru activu si zelosu alu bisericeii nóstre nationale, si mai cu seama cá ajutatoriu si sprijinitoriu alu tenerimei.

A fost multu timpu membru alu sinodului archidiecesanu si alu congresului nostru nationalu, in care calitate se distingea prin o tienuta plina de tactu si intieptiune. A facutu bune servitii la infintierea institutului de creditu „Albin'a“, precum si la infintierea asociatiunei transilvane; si nu a fost nici unu feliu de misicare nationala-bisericésca, la carea densulu se nu fi avutu o insemnata parte activa.

Depunemu o lacrema de durere pre mormentulu defunctului si rogám pre Ddieu, cá sufletulu lui se-lu asieze cu dreptii, ér oseminteloru lui se-le fia tierin'a usióra.

In veci amintirea lui!

Epistolele parochului betranu.

IV.

Iubite nepóte! O vorba romanésca dice, ca iérn'a nu sunt dilele surori; si, Ddiu se-me ierte, dar eu vèdu, si sèmtu adevèrulu acestei dicètori atât pre iérn'a cea grea, pre carea ni-o a tramisu Ddiu in anulu acest'a, cât si pre iérn'a, pre carea o portu cu mine in sarcin'a aniloru, cu cari m'a daruitu Ddiu. Nu pré sunt cu adevèratu surori dilele iernii acestei'a. Vine câte o di frumósa de iérna, dar vinu multe reci si cu frigu mare, asia incát seracimea, si noi cei betrani suferimu multu de frigulu si de inghetiulu din anulu acest'a.

Si dupa tóte semnele acésta iérna grea póte se mai tiena, — pentru ca in anulu acest'a dupa dicál'a betraniloru, si ursulu s'a intorsu de nou in diu'a de 2 Februariu in viezuin'a s'a de iérna, cá se-mai petréca inca 40 de dile in somnu si in amortiela; ér dicétoarele din betrani cam tóte se vadescu de adevèrate.

Faca inse ursulu ce va voi, si ce-i va placé lui! Eu unulu me mangaiu cu alta dicétória a betraniloru nostri, si anume ca iérn'a grea fagaduiése de regula anu bunu, pentru ca iérn'a grea omóra, si prepadesce multe gadine si multe jivini mari si mici. —

Cu iérn'a acést'a grea m'am bolnavitu de nou, dupa ce ti-am scrisu epistol'a trecuta. Si fiind bolnavu a venitu la mine parintele Terentie, cá se-me cerceteze. De asta data a venitu cu o novela in mana, in carea stá scrisu negru pre albu, ca fondulu preotiescu alu diecesei nóstre a Aradului a cumperatu doue sate in Banat. M'am bucuratu de acésta scire; dar vedindu ca parintele Terentie nu este atât de veselu, cá mine, la cetirea acestei sciri, l'am intrebatu, ca cum de dènsulu nu se bucura, când maritulu consistoriu pentru imbunatatirea stàrii preotimei a facutu unu lucru atât de insemnatu.

Si parintele Terentie mi-a respunsu dupa gândulu si priceperea lui, dicèndu-mi, ca adeca consistoriulu mai bine ar fi facutu se-i dea preotimei ajutórie mai mari si mai multe, decât se cumpere pamènturi. Nu i-am disu nimicu la acést'a, pentru ca parintele Terentie se tiene mai invetiatu, decât mine; si apoi cu unii ómeni cu invetiaturi pré multe si pré mari este greu a stá de vorba, pentru ca ori ce le-ai spune, ei sciu mai multe, decât noi betranii. Mi-am disu inse in gândulu meu, — ca daca am gandí noi toti preotii si cu noi impreuna si maritulu consistoriu la viitoriulu santei nóstre biserici, — apoi, diu eu unulu nu sciu, ce ar fi de viitoriulu nóstru. Din norocire inse sunt la noi astadi putieni ómeni, cari se gandésca, cá parintele Terentie, „dupa noi potopulu.“ Asia se vede, ca iérn'a cea grea fisica si spirituala, pre carea ni-o a tramis Ddiu bunulu, cá se-ne cerce, incepe se-

ne invetie mai multa minte. Si eu am nadejde, ca si parintele Terentie si-va schimbá gândulu si pornirea de pana acuma, pentru ca se vedi, iubite nepóte, asia este facutu omulu ténèru se fia, gandesce dupa vorb'a romanésca ca câte cióre sbóra, tóte sunt paseri bune de mâncare. Dar cu vremea si dupa vreme, — timpulu tóte le schimba, si le vindeca. Se lovesce adeca omulu ténèru cu capulu de pragulu de sus, — si atunci lu-vede si pre celu de josu.

Este totdeun'a mai bine, cá omulu se nu ascepte, pana când se-capete acésta lovitura, pentru ca ori ce lovitura dóre rèu, pre celu ce se lovesce, si este totdeun'a mai bine, cá omulu se invetie din patiani'a altui'a, decât din patiani'a si cu pagub'a lui. Invetiatur'a este inse si remane totdeun'a buna.

Afla in sfèrsitu, iubite nepóte, ca acum me sèmtu mai bine, si m'am sculatu din patu. Si ori cât va voi Ddiu se traiescu, — ti-voiu scrie din când in când, pentru ca nu voiescu se ingropu in pamentu talantulu multeloru mele patianii.

Multiamire publica.

Adencu miscatu, am luat cu cunoscintia din foile nóstre, de numerósele solemne p a r a s t a s e, ce prin multe biserici romane din patria, din propriulu indemn alu preotimei si poporului, se celebrara pentru odihn'a sufletului repositului in Domnulu neuitatu parinte alu meu A n t o n i u M o c s o n y i, si totdeodata in semnu de stima, iubire si recunoscintia pentru famili'a de Mocsonyi. Deci imi tienu de devotia, totu pre acésta cale a aduce cele mai profunde multiamiri tuturor acelor'a, cari fie cá iniciatori, fie cá participanti au contribuitu la acésta manifestatiune de pietate crestinésca si resp. de simpathia nationala.

Bulci, in 2/14. Fauru 1891.

Zeno Mocsonyi.

Formarea caracterului.

Elaboratu cetitu in conferinti'a invetiatoriloru romani gr. or. din cerculu inspectoralu alu Oradii-mari, tienuta in Oradea-mare la 12/24. Noemvre 1890, de Eli'a Bochisiu, invetiatoriu in Oradea-mare.

(Continuare si fine.)

Porcediendu dela simtiulu acesta invetiatoriulu are se-si folosésca poterea si autoritatea s'a de asia, incátu se induplece vointi'a copilului spre totu ce e frumosu si nobilu si se-lu insufletiesca spre seversirea fapteloru bune.

Portarea invetiatoriului inse se fia inspirata de blandetie si de dragoste, caci numai asia va potea induplecá inim'a cea frageda copilarésca de a ascultá bucuros si de a face nesilitu aceea ce e bine. Astfeliu dedandu-se copilulu la ascultare facia cu invetiatoriulu, se deda cu incetulu a ascultá si de vocea consciintiei sale, de porun-

cile lui Ddieu, si de demandarile mai mariloru, in fine se deda a primi si a purtá cu supunere si incredere tot ce i-a renduitu provedinti'a.

Scól'a mai incolo, purcediendu din simtiulu de pietate, ce s'a saditu in inim'a copilului inca de acasa, lu apera de ori-ce simtiu de egoismu, si-lu deprinde la lepadarea de sine, la abnegatiune, carea inca si ia inceputulu seu dela deprindere la ascultare. Éra cá sè se faca copilulu credintiosu si sinceru, trebue se se deprinda la increderea in sine, in altii si in Dumnedieu.

Scól'a are se desvólte in copilu si activitate, carea se i-se prefaca in doua natura si se devina o insusire personala, o virtute. Asemenea are scól'a se esciteze in copilu si curagiu si incredere in poterile sale, pentru cá se póta combata pedecile; ce i-se opunu la implinirea fapteloru bune. Nu mai pucinu ilu va deprinde la paciintia activa, la unu feliu de rabdare, carea se nu-lu lase se despereze când pedecile nu se pota delaturá indata. Astfeliu scól'a va desvóltá in elevu unu caracteru curagiosu si statornicu.

Scól'a trebue se nutrésca in copilu mai departe si simtiulu de bucuria, inse asia, ca bucuri'a lui se se referésca incetulu cu incetulu mai multu la lucruri spirituale, decât la placeri trupesci. In chipulu acesta este de a se desvóltá in copilu poterea de a se stepaní, de a se contení, de a se retienea dela tóte placerile nedemne, in fine, de a fi moderatu; caci numai din insusirile acestea provine o inima totdeuna voiósa, carea este unu tesauru nepretiuitu pentru viétia.

Astfeliu va formá invetiatoriulu in elevulu seu unu caracteru bunu si virtuosu. Cumca spre acést'a are si ocaziune si timpu de ajunsu, nu se va indoi nime, căci ocaziunea se da in totu minutulu, éra timpulu din scóla inca nu se póte intrebuintiá spre ceva mai bunu.

Bine, va dice cineva, asia va urmá invetiatoriulu de a formá prin indatinare, prin dedare caracterulu unui copilu bine crescutu de acasa, dara ce va face, când ii va veni inainte in scóla unu copilu, in care boldurile din launtru s'au prefacutu in obiceiuri rele, cu alte cuvinte, ce va face, când copilulu e stricata inca de acasa? — Atunci firesce misiunea invetiatoriului devine cu multu mai grea; caci la astfeliu de intemplané cá si unu medicu nunumai are se cerceteze causele reului, ci trebue totdeodata se se cugete si la medilócele prin care este de a se vindecá reulu acela. De altcum si aci are se lucreze invetiatoriulu prin indatinare, alegendu si intarindu ce e bunu in sufletulu copilului, éra insusirile cele rele prefacendu-le in virtuti. Fericitá-i scól'a aceea, careia-ii succede atari operatiui!

Acum se vedemu si aceea, ca cum se insufletim pe copilu pentru idei si fapte inalte, cum se-lu in duplecamu cá se nisuiésca spre cultur'a adeverata a se apropiá totu mai multu de Dumnedieu, in fine cum se sadimu in caracterulu lui modesti'a, umanitate si simtiu de a aflá placere si bucuria in orice e frumosu si nobilu. Aci ce nu póte deplinu efectui instructiunea si deprinderea, suplinese conversarea si amblarea cu altii. Copilulu pe langa parinti cea mai deasa conversare si amblare are cu

invetiatoriulu seu. Ferice de copilulu acela, care si in parinti si in invetiatoriulu seu nu vede decât esemple si modele bune! Boldulu firescu alu copilului lu va înduplecá de a imită acele modele si se va inspirá spre faptenobile si inalte. Dara va dice cineva, cum póte invetiatoriulu se fie modelu la tóte acele virtuti, care au se se formeze in caracterulu copilului? Luandu-se strinsu, firesce ca asia ceva se pare si este peste putintia, asia ceva i-a fostu cu putintia numai unicului fiu a-lui Ddieu, si apoi a trece de unu atare modelu nici se nu se incerce invetiatoriulu.

Dara unu sufletu evlaviosu, plinu de abnegatiune si credintia, o multiemire cu chiamarea s'a, activitate nesilita, unu spiritu luminatu prin crestinismu si o inima crestinésca blanda, tare si statornica, o inima in care se locuiésca amórea: tóte acestea si-le póte insusi si-le póte avea si invetiatoriulu si apoi cu insusirile acele póte servi si de modelu acelora, ce-i suutu incredintiatí. Si fia incredintiatu fiecare invetiatoriu ca nu autoritatea personala, nici vorbe góle, ci demnitatea sufletului si faptele nobile voru insufá copilului respectu si-lu voru face cá se le imiteze. Vorbele si frasele góle, fia ele cât de frumoése voru fi, nu au nici o influintia, ba escitéza neplacere in copilu respective in copii. Va intrebá mai departe cineva ce se faca invetiatoriulu cá lumin'a lui se lumineze inaintea scolariloru? — Lumin'a lui nu sta sub obrocu, cá se remana ascunsa. Invetiatoriulu se afla in mediloculu unui numeru de suflete fragede, observátore si primitóre, care-i dau ocaziune in tóta diu'a de a străluci cu virtutile sale inaintea loru. Ochiulu scolarului vede mai departe, decât ar crede cineva; elu strabate cu privirea s'a si vede in tóta diu'a in cas'a invetiatoriului, si ferice de elu, déca acolo nu vede decât diligintia, economia, curatienia, ordine buna in tóte, concordia, amóre si credintia, si déca cas'a aceea e inchisa pentru calumnii, ura si pisma. In casu de nenorociri, de care firesce nu e scutita nici cas'a invetiatoriului, are se dea acel'a esemplu de supunere la voi'a lui Ddieu; se se pazésca de a vorbi vreunu cuventu necuviintiosu, si in amblarea cu omenii se fie prietenosu, sinceru si gata spre servire. Astfeliu fiindu invetiatoriulu póte servi de modelu la tóte virtutile, care se formeze caracterulu si se fie lumin'a, carea se lumineze inaintea scolariloru. Fericitu acela, care vede cá scolarii sei nu numai ca asculta de cuvintele sale, ci ca ii si urméza dupa esemplulu seu in lucrurile si portarea loru!

Esperinti'a ne arata, ca se cunosc in comun'a intréga pentru multu timpu urmarile unui invetiatoriu cu caracteru solidu, caruia nu-i stau contra parintii eleviloru si altii. — De aceea fara a detrage ceva din meritele educatiunei casnice, cu observarea celoru mai sus, potemu afirm'a, ca formarea caracterului eleviloru in multe privintie este incredintiatu in manile invetiatoriului. Deci inainte fratiloru colegi! Spre a formá in copii caractere cât se póte mai solide, caci numai asia vom potea stá cu facia senina inaintea lumii respective inaintea ómeniloru, si mai in urm'a urmeloru inaintea Creatorului!

D I V E R S E.

* **Convocare.** Adunarea I cercuala a reuniunei invetiatarilor rom. gr. ort. din protopopiatulu Pestesiu-lui pre anulu scolaru 1890/91, se va tienca in comun'a Ineu, in diu'a de 21. Februarie (5. Martie) a. c. cu urmatórea programa:

1. Dupa invocarea spiritului sântu Joi in 21. Februaru la 10 óre a. m deschiderea adunarei;
2. Constatarea membrilor presenti;
3. Censurarea repórtelor cassariului si bibliotecariului;
4. Censurarea elaboratelor intrate dela membrii reuniunei, conform conclusului luat de conferinti'a premersa; (din esperintiele sale cá invetiatoriu, din datinele poporului din acea comuna, séu a face o colectiune din poesiele, descântecele si doinele acelu poporu ori a inregistrá despre superstitiunile lui.)
5. Religi'a in cursulu III si IV si prelegeri practice din materialulu acestoru cursuri;
6. Intuirea nrului 8 si esplicarea numerului 11;
7. Cum e de a se intui Geografi'a si Istori'a in cursulu I, II si III din scól'a poporala;
8. Cum 'si póte castigá invetiatoriulu iubirea si alipirea elevilor sei;
9. Propuneri de sine statatóre.

La acést'a adunare se invita toti membrii precum si toti amicii si binevoitorii causei scolare; ér on. officii parochiale vor binevoi a se ingriji de solvirea diurnelor pentru membrii reuniunei

Pestesiu, 2. Februaru st. v. 1891.

Avram Igna, m. p.
presiedinte.

Simeon Butiri, m. p.
notaria.

* **Himenu.** Dlu Traianu Papp, clericu abs. si-a incredintiatu de fitória socia pe dsiór'a Sofi'a, fic'a preotului Ioanu Giulani din Otlac'a. — Filicitările nóstre!

* „**Din Traist'a lui Mosiu Stoica.**“ O suta si un'a de minciuni populare din Tiér'a Ardealului, date la iveala de Sandu Punga-Góla, dascalu si fecioru de popa. Pretiulu douedeci cr. Se afla in depositu la librari'a N. I. Ciureu in Brasiovu.

* **Zapada mare.** Foile rusesci aducu scirea, cá in sudulu Asiei a cadíutu zapada fórté mare, care a acoperitu multe sate. Zapad'a ajunge pana la stresin'a caselor, asia incát tieranii numai cu mare greutate potu iesi afara din casele loru, din caus'a zapadiei celei mari. Comunicatiunile cu siurile si grajdurile o facu printre galerii de zapada, cari le dá multu de lucru bietiloru tierani, fiind-cá adeseori se surpa, si deci munc'a loru este zadarnica.

C o n c u r s e.

In sensulu dispositiunei consistoriali din 20. Iuliu 1890, Nr. 3232, pentru parochi'a din **Soboteliu**, devenita vacanta in urm'a repausarei veteranului parochu C o n-

stantinu Petroviciu, se escrie concursu, cu terminu de alegere pe **3 15. Martiu 1891.**

Emolumintele impreunate cu acést'a parochie tóte computate in bani, sunt:

- 1) Un'a sesiune parochiala constatátore din 32 jugere catastrale — computata in 380 fl., langa care e legata si asia numit'a curechisce.
- 2) Competinti'a pasiunala 12 jugere unguresci din cari 6 jugere sunt pasiune in 72 fl.
- 3) Venitulu stolaru cu calculu mijlociu 140 fl.
- 4) Competinti'a de bucate — numita biru in 200 fl. (dela 240 numere de case.)
- 5) Unu intravilanu parochial 10 fl. — Sum'a 802 fl.

Recurentii la acést'a parochie, au se-si ascérna suplicele loru, — adresate comitetului parochialu din Soboteliu si ajustate cu tóte documintele recerute la parochii de clas'a I., — protopresviterului tractualu din Arad Moise Boesianu, pana la 24. Fauru st. v., si tot pana la acestu terminu exclusive, sè se presinte in sant'a biserica, pentru a-si manifestá desteritatea in missa rituala si cuventari.

Datu in Soboteliu, (Szabadhely) la 12 24. Decembre 1890.

Pentru comitetulu parochialu:

Nicolau Conopan, m. p.
pres.

Mucius Popescu, m. p.
not. com. par.

In contielegere cu: **MOISE BOCSIANU, m. p. prot. tract.**

—□—

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu de clas'a prima din **Remetea-Timisiana**, se escrie concursu.

Emolumintele anuali sunt: in bani gat'a 200 fl. v. a. 60 meti de bucate, jumetate grâu si jumetate cucuruзу, 5½ jugere de pamentu, cortelu liberu cu dóue chilli, camera si gradina, 16 metrii de lemne din care are sè se incaldiésca si scól'a, 10 fl. pentru conferintia si dela ficare inmormentare unde va fi pófitu câte 50 cr.

Concurrentii se-si substérna petitiunile loru, ajustate dupa recerintie cu testimoniu de calificatiune pentru statiunile de prim'a clasa, pana in 14/26. Februaru a. c. parintelui inspectoru de scóle Iosif Gradinariu, in Szécsány per Vinga, si sè se presenteze in comuna in vre-o Dumineca séu serbatóre spre aretarea desteritáti loru in cele rituali.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU, m. p. inspectoru scol.**

—□—

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la scól'a de fete din **Ianov'a**, se escrie concursu.

Emolumintele anuali sunt: in bani gat'a 120 fl. v. a. pentru cortelu si gradina 40 fl. v. a. 40 meti de grâu, pe sém'a invetiatoriului 16 metrii de lemne, 6 fl. pausialu pentru scripturistica, si 5 fl. pentru conferintia.

Concurrentii se-si tramita petitiunile loru ajustate conform prescrieloru statutului organicu, parintelui inspectoru de scóle Iosif Gradinariu, in Szécsány per Vinga, pana in 16/28. Februaru a. c. — Invetiátorele vor fi preferite.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **IOSIF GRADINARIU, m. p. inspectoru scol.**

—□—